QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)
BHALA QORTI TA' GUDIKATURA KRIMINALI

MAGISTRAT DR. JOSEPH MIFSUD
B.A. (LEG. & INT. REL.), B.A. (HONS.), M.A. (EUROPEAN), LL.D.

Il-Pulizija
(Spettur Hubert Cini)

vs

Stephen Kyereme

Illum 14 ta' Mejju 2021

Kumpilazzjoni numru: 182/2017

Il-Qorti,

Rat l-imputazzjonijiet migjuba kontra l-imputat Stephen Kyereme, detentur tal-karta tal-identita' bin-numru 61644(A) billi huwa akkuzat talli nhar l-1 t'April 2017, ghall-habta tal-22:00hrs fi Triq is-Sultana, Paola f'Malta:

Minghajr il-hsieb li joqtol jew li jqieghed il-hajja ta' haddiehor f'periklu car permezz ta' arma li tniggez u bil-ponta, ikkaguna hsara fil-gisem jew fis-sahha ta' Kofi Asente, griehi ta' natura gravi, jew gablu disordni f'mohhu kif iccertifikah Dr. David Grima Reg. no. 3588 mill-isptar Mater Dei, Imsida u dan bi ksur tal-Artikoli 214, 215, 216, 217, tal-Kodici Kriminali tal-Kap.9.

U aktar talli fl-istess data, hin, lok u cirkostanzi hebb ghall-persuna ta' Kofi Asente sabiex jingurjaha, idejjaqha jew jaghmlilha hsara kemm –il darba l-fatt ma jkunx jaqa' taht xi dispozizzjoni ohra ta' dan il-Kodici bi ksur tal-Artikoli 339 (d) tal-Kodici Kriminali tal-Kap.9.

Il-Qorti giet gentilment mitluba sabiex jekk jidhrilha xieraq, tipprovdi ghas-sigurta' tal-imsemmija Kofi Asente u minn issa tapplika l-proveddimenti tal-Artikolu 412C tal-Kap.9 tal-Ligijiet ta' Malta u taghmel Ordni ta' Protezzjoni taht dawk il-kawtieli li din il-Qorti jidhrilha li huma xierqa.

F'kaz ta' htija, il-Qorti giet gentilment mitluba sabiex tipprovdi ghas-sigurta' ta' Kofi Asente ai termini tal-Artikolu 383 et seq. tal-Kap.9 tal-Ligijiet ta' Malta.

Rat in-nota tal-Avukat Generali (*a fol. 260*) datata 18 ta' Jannar 2021 li permezz taghha baghat lill-imputat biex jigi ggudikat minn din il-Qorti bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali kif mahsub taht:

- Fl-artikoli 17 u 31 tal-Kodici Kriminali, Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;
- Fl-artikoli 214, 215, 216(1)(a)(iii), 216(1)(b) u 217 tal-Kodici Kriminali, Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;
- Fl-artikolu 339(d) tal-Kodici Kriminali, Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;
- Fl-artikoli 383, 412C u 533 tal-Kodici Kriminali, Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;

Rat illi waqt l-udjenza tat-28 ta' Jannar 2021 (*a fol. 262)* gew moqrija l-Artikoli mibghuta mill-Avukat Generali fit-18 ta' Jannar 2021, u f'liema seduta l-imputat iddikjara li ma kellux oggezzjoni li l-kaz tieghu jigi trattat u deciz minn din il-Qorti bi procedura sommarja.

IL-Qorti tat cans lill-Prosekuzzjoni u d-Difiza biex idahhlu nota ta' sottomissjonijiet;

Rat in-nota tal-Ufficcjal Prosekutur ipprezentata fl-4 ta' Marzu 2021;

Rat li l-imputat sad-data li kellu jdahhal in-nota, ma dahhal l-ebda nota ta' sottomissjoni u ghalkemm il-Qorti permezz tad-Deputat Registratur fakkritu u ssolecitatu biex idahhal n-nota l-Avukat George Anton Buttigieg dejjem informa lill-Qorti li l-imputat ma kienx mar ghandu biex isir dan;

Il-Qorti ma tistax tifhem x'gara bejn l-imputat u l-Avukat Difensur ghaliex **l-imputat tant ikkopera ma' din il-Qorti fejn dejjem attenda s-seduti kollha anke meta l-process twal mhux tort tieghu izda minhabba l-mod kif tmexxa min-naha tal-Avukat Generali fejn ittiehdu snin biex inhargu l-Artikoli, liema dewmien mhux accettabli ghal din il-Qorti li kaz bhal dan idum iktar erba' snin;**

Il-Qorti tistieden lill-Ministru tal-Gustizzja u lil dawk kollha li jikkummentaw dwar dewmien fil-Qrati taghna biex ikun hemm decizjoni biex tassew jaghrfu x'inhuma l-problemi li jiffacjaw ta' kuljum dawn il-Qrati biex jippruvaw jaghmlu d-dmir taghhom fi zmien ragonevoli;

Il-Qorti ma tistax tibqa' tistenna biex taghti d-decizjoni taghhom ghaliex jekk taghmel dan tkun qeghda tohloq precedent ikrah li hi ma tkunx tista' taghti sentenza jekk imputat ma jikkoperax maghha[1];

Rat ix-xhieda kollha u d-dokumenti prezentati f'dan il-kaz.

XHIEDA

F'dan il-process xehdu disgha u ghoxrin (29) xhieda kif gej:

Spettur Hubert Cini (*a fol* 22 et. seq.); Monica Kyereme (*a fol* 30 et. seq.); PS 1258 Carmel Anthony Debattista (*a fol* 42 et. seq.); PC 67 Gary Saliba (*a fol* 69 et. seq.); Dr. David Grima (*a fol* 77 et. seq.); PC 67 Gary Saliba (*a fol* 79 et. seq.); Spettur Hubert Cini (*a fol* 85 et. seq.); PS 1480 Sandro Mallia (*a fol* 91 et. seq.); Dr. Mario Scerri (*a fol* 102 et. seq.); Darren Camilleri (*a fol* 115 et. seq.); PC 1389 Jonathan Mcpherson (*a fol* 117 et. seq.); Dr. Mario Scerri (*a fol* 119 et. seq.); PC 861 Clayton Sciberras (*a fol* 121 et. seq.); Dr. Marisa Cassar (*a fol* 126 et. seq.); Amoako Monica Kyereme (*a fol* 131 et. seq.); Dr. Dustin Camilleri (*a fol* 138 et. seq.); Spettur Hubert Cini (*a fol* 144 et. seq.); Dr. Dustin Camilleri (*a fol* 157 et. seq.); Dr. Marisa Cassar (*a fol* 159 et. seq.); Spettur Hubert Cini (*a*

[1] L-avukat difesur dahhal nota b'mod tardiva fl-10 ta' Mejju 2021

fol 173 et. seq.); Dr. Marisa Cassar (*a fol* 178 et. seq.); Eunice Grech Fiorini (*a fol* 190 et. seq.); Monica Amaoko Kyereme (*a fol* 195 et. seq.); Kofi Asante (*a fol* 225 et. seq.); Kofi Asante (*a fol* 234 et. seq.); Dr. Marisa Cassar (*a fol* 242 et. seq.); Spettur Hubert Cini (*a fol* 247 et. seq.); Eunice Grech Fiorini (*a fol* 257 et. seq.); Stephen Kyereme (*a fol* 265 et. seq.).

Il-Livell tal-Prova Rikjest

Kuntrarjament ghall-kamp civili fejn min iressaq pretensjoni ikun irid jipprova tali pretensjoni fuq bilanc ta' probabiltajiet, il-livell ta' prova fil-kamp kriminali huwa wiehed pjuttost oneruz fuq il-Prosekuzzjoni. Il-Prosekuzzjoni ghandha l-obbligu li hija tressaq l-ahjar prova biex tikkonvinci lill-Qorti li l-imputazzjonijiet addebitati lill-imputat jew imputati huma veri. Dan ghaliex kif jghid il-**Manzini** fil-ktieb tieghu **Diritto Penale** (Vol. III, Kap. IV, pagna 234, Edizione 1890): *"Il così detto onero della prova, cioé il carico di fornire, spetta a chi accusa – onus probandi incumbit qui osservit".*

Kif kellha l-opportunita` tiddikjara din il-Qorti kif preseduta fi pronuncjamenti precedenti, sabiex imputat jigi ddikjarat hati, l-imputazzjoni dedotta ghandha tigi pruvata *oltre* kull dubju ragjonevoli, cioé oltre kull dubju dettat mir-raguni. Fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Philip Zammit et** deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali fis-7 ta' Settembru 1994 il-Qorti taghmilha car li mhux kull icken dubju huwa bizzejjed sabiex l-imputat jigi ddikjarat liberat, hemm bzonn li *"dubju jkun dak dettat mir-raguni"*. F' sentenza ohra moghtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar il-5 ta'

Dicembru 1997 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Peter Ebejer**, dik il-Qorti fakkret li l-grad ta' prova li trid tilhaq il-Prosekuzzjoni hu dak il-grad li ma jhalli ebda dubju dettat mir-raguni u mhux xi grad ta' prova li ma jhalli ebda ombra ta' dubju. Id-dubji ombra ma jistghux jitqiesu bhala dubji dettati mir-raguni. Fi kliem iehor, dak li l-Gudikant irid jasal ghalih hu, li wara li jqis ic-cirkostanzi u l-provi kollha, u b'applikazzjoni tal-bon sens tieghu, ikun moralment konvint minn dak il-fatt li trid tipprova l-Prosekuzzjoni. Fil-fatt dik il-Qorti ccitat l-ispjegazzjoni moghtija minn **Lord Denning** fil-kaz **Miller vs. Minister of Pension** - 1974 - 2 ALL ER 372 tal-espressjoni "*proof beyond a reasonable doubt*":

> *"Proof beyond a reasonable doubt does not mean proof beyond the shadow of a doubt. The law would fail to protect the community if it admitted fanciful possibilities to deflect the course of justice. If the evidence is so strong against a man as to leave only a remote possibility in his favour, which can be dismissed with the sentence 'of course it is possible but not in the least probable' the case is proved beyond reasonable doubt, but nothing shall of that will suffice".*

Il-fatti li jista' jkun hemm kunflitt fil-provi m'ghandux a priori jeskludi sejbien ta' htija ghall-akkuzi li jkunu gew dedotti. Kif inghad fil-kawza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Graham Charles Ducker**, deciza fid-19 ta' Mejju 1997: *"It is true that conflicting evidence per se does not necessarily mean that whoever has to judge may not come to a conclusion of guilt. Whoever has to judge may, after consideration of all circumstances of the case, dismiss one version and accept as true*

the opposing one". F'tali sitwazzjoni l-Qorti tkun obbligata timxi mal-linji gwida stabbiliti mill-Qorti tal-Appell Kriminali fid-9 ta' Settembru 2002 fil-kawza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Martin Mark Ciappara:** jew il-Gudikant ikun tal-fehma li l-kaz tal-Prosekuzzjoni ma jkunx gie sodisfacentement ppruvat, u allura l-Qorti ghandha tillibera, jew jekk ikun moralment konvint li l-verzjoni korretta hija wahda u mhux l-ohra, jimxi fuq dik il-verzjoni li jaccetta u jekk dik il-verzjoni tkun timpronta l-htija tal-imputat jew akkuzat, allura jiddikjara tali htija u jghaddi ghall-piena jew ghal xi provvediment iehor.

L-istess linja ta' hsieb giet espressa mill-Qorti tal-Appell Kriminali fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Jonathan Micallef** moghtija fit-2 ta' Frar 2012:

> *"Huwa minnu illi jista' jkollok sitwazzjoni fejn numru ta' xhieda qeghdin jaghtu verzjoni differenti minn ohrajn illi xehdu qabel. B'daqshekk ma jfissirx illi ghax hemm xhieda differenti bil-fors hemm konflitt li ghandha twassal ghal liberatorja. Fil-kawza* ***Pulizija vs. Joseph Thorn*** *deciza mill-Qorti ta' l-Appell Kriminali fid-9 ta' Lulju 2003, il-Qorti qalet '... mhux kull konflitt fil-provi ghandu awtomatikament iwassal ghal liberazzjoni tal-persuna akkuzata. Imma l-Qorti f'kaz ta' konflitt ta' provi, trid tevalwa il-provi skond il-kriterji annuncjati fl-Artikolu 637 tal-Kap. 9 u tasal ghal konkluzzjoni dwar lil min trid temmen u f'hiex trid temmen jew ma*

temminx' (ara wkoll ***Repubblika ta' Malta vs. Dennis Pandolfino*** *19 t' Ottubru 2006)."*[2]

Maghmulin dawn l-esposizzjonijiet generali li huma ta' rilevanza ghal kull kaz, izda b'mod partikolari ghall-kaz odjern, il-Qorti sejra issa tghaddi biex tevalwa r-reati li bihom qieghed jigi akkuzat l-imputat u jekk tali akkuzi irrizultawx ippruvati.

<u>Il-fatti tal-kaz</u>

Il-kaz sehh nhar l-1 ta' April 2017, għall-ħabta tal- 22:00 hrs fi Triq is- Sultana, Rahal Gdid f'Malta fejn l-imputat ikkaguna griehi gravi fuq Kofi Asante.

Mill-provi rrizulta li waqt glieda Stephen Kyereme iggieled ma' Kofi Asante u kisirlu mniehru u dan kif hareg mix-xhieda tat-tobba u ta' Kofi Asante stess, liema griehi kienu ddikjarati bhala ta' natura gravi.

Il-Qorti m'ghandiex dubbju li Stephen Kyereme ghandu jinstab hati tar- reati detotti kontrih imma kif sostna l-Ufficjal Prosekutur fin-nota tieghu fejn huwa qal li jkun ġust ukoll li jigi osservat il- fatt ta' kif u ghaliex sehhet il-glieda u dan hekk, fid-dawl tax- xhieda ta' Amako Monika Kyremeh oht l-imputat u li l-imputat Stephen Kyereme waqt il-glieda fejn wegga' gravissimu minn feriti kommessi minn Kofi Asante.

---

[2] Ara wkoll **Il-Pulizija vs. Patrick Mangion et** (deciza fis-17 ta' Settembru 2012), **Il-Pulizija vs. Michele sive Michael Fenech** (deciza fis-17 ta' Settembru 2012), **Il-Pulizija vs. Mohammed Mansur Ali** (deciza fl-24 ta' Jannar 2013), **Il-Pulizija vs. Mario Pace** (deciza fis-6 ta' Frar 2013) u **Il-Pulizija vs. Hubert Gatt** (deciza fil-11 ta' Lulju 2013); **Il-Pulizija vs Raymond Cassar** (deciza fit-13 ta' Jannar 2016).

Id-difiza tal-provokazzjoni

Il-Qorti se tara f'dan il-kaz japplikax l-iskriminanti tal-provokazzjoni a tenur ta'l-artikolu 227(c) tal-Kapitolu 9. Fost ir-rekwizti sabiex tapplika dina l-iskuzanti hemm illi l-provokazzjoni trid tkun tali "*illi f'nies ta' temperament ordinarju komunement iggib l-effett li ma jkunux kapaci li jqiesu il-konsegwenzi tad-delitt.*"

Skond il-Professur Mamo il-provokazzjoni tkun sufficjenti jekk tkun tali li bniedem ta' temperament ordinarju jitlef il-kontroll tieghu. Il-kriterju ghalhekk huwa wiehed oggettiv; il-bniedem ta' temperament ordinarju. Illi f'sentenza moghtija mill-Qorti fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Paul Abela** [3] gie deciz:

> "Meta tigi biex tqies l-iskuza tal-provokazzjoni ghandha tithares ir-regola migjuba fl-artikolu 235, li jfisser li l-provokazzjoni ma tiswiex jekk ma tkunx saret fil-waqt ta'lazzjoni li taghha tingieb bhala skuza. Pero' dejjem irid ikun hemm provokazzjoni ingusta il-gurista **Francesco Antolisei** in konnessjoni ma' l-attenwanti generali tal-provokazzjoni ighid hekk:
>
> > "*la situazione psicologica di cui trattasi 3 deve essere determinata da un fatto ingiusto altrui. Non occorre che tale fatto costituisca reato e neppure che sia giuridicamente illecito; basta che sia ingiusto dal punto di vista morale. Percio' l attenuante dovra'*

[3] Deciz mill-Qorti ta'l-Appelli Kriminali nhar l-10 ta' Settembru 2004

ammettersi anche di fronte ad un comportamento legittimo che assuma carattere provocatorio per le modalita' esose o anche semplicemente sconvenienti con cui si effetua, o per ragioni che lo hanno determinato (rancore, odio, vendetta, iattanza, dispetto ecc.) Quanto alla reazione non si richiede che sia proporzionata al fatto ingiusto"[4]

Illi ghalhekk hemm zewg elementi li isawru dana l-iskuzanti u cioe' fl-ewwel lok, il-provokazzjoni trid tkun wahda ingusta u trid tkun oggettivament riskontrabbli u fit-tieni lok trid tkun saret filwaqt ta' l-azzjoni li taghha tingieb bhala skuza.

Illi ma hemmx dubbju ghall-Qorti illi kif zviluppa dan il-kaz kien hemm provokazzjoni min-naha ta' Kofi Asante li sehhet fil-mument li sehh dana l-incident jew l-agressjoni da parti tieghu fuq l-parti leza.

DECIDE:

Ghal dawn il-mottivi l-Qorti wara li rat artikli 17, 31, 214, 215, 216, 217 u 339(d) tal-Kap 9 issibu hati tal-imputazzjonijiet migjuba kontra tieghu izda bl-iskuzant tal-provokazzjoni u bl-applikazzjoni ta' l-artikolu 22 tal-Kap. 446 tal-Liġijiet ta' Malta, tilliberah bil-kondizzjoni li ma jagħmilx reat ieħor sa żmien sena millum u tobligah a tenur ta' l-artikolu 383 tal-Kodiċi Kriminali sabiex l-imputat iżomm il-kwiet ma' Kofi Asante b'garanzija ta' elfejn ewro (€2000).

[4] Antolisei F. Manuale di Diritto Penale – Parte Generale Giuffre Milano 1989 pg.394 -397

Il-Qorti ghaddiet biex tfisser fi kliem car l-obbligi tal-imputat naxxenti minn din is-sentenza.

____

Dr. Joseph Mifsud

Magistrat

Margaret De Battista

Deputat Registratur